

A VADÁSZATI TURIZMUS TRENDJEI SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYÉBEN

MAGYAR ZOLTÁN

főiskolai docens, Nyíregyházi Egyetem, Gazdálkodástudományi Intézet,
magyar.zoltan@nye.hu

A „vadászat” mint turisztikai aktivitás a Magyar Turizmus Zrt. klasszifikációja szerint az „aktív turizmus” kategóriába tartozik, és így olyan turizmusformának tekinthető, amelyben a turista utazásának motivációja valamilyen fizikai aktivitást igénylő szabadidős vagy sporttevékenység gyakorlása (www.itthon.hu). A Magyarországra érkező külföldi vendégvadászok száma 2015-ben elérte a 25 000 főt. Természetesen a hazánkba érkező külföldi aktív turisták, vendégvadászok, mint mellett emelkedő tendenciát mutat a hazai kb 65 000 fő sportvadász belföldi vadászturisztikai aktivitása is. A hazánkban működő vadászatra jogosult szervezetek életében kisebb-nagyobb mértékben, némileg eltérő motivációktól vezérelve, de mindenhol jelen van a „bér vadászati szolgáltatás nyújtása”, a bér vadásztatás jelensége. Ezek a szervezetek értelemszerűen hazánk különböző földrajzi területein helyezkednek el, ebből adódóan más és más vadfajokkal gazdálkodhatnak, más és más vendégkörben pozícionálhatják bér vadászati szolgáltatásaikat, de igen eltérő képet mutatnak ezen szervezetek piaci, ügyfél-, vagy akár a kapcsolatorientáció tekintetében is. A cikk megvizsgálja a vadászati turizmus jelenlegi piaci trendjeinek alakulását Szabolcs-Szatmár-Bereg megye viszonylatában, illetve megpróbálja meghatározni a lehetséges fejlesztési irányokat.

ABSTRACT

Полювання як туристична діяльність відповідно до класифікації ПАТ Модьор Туризмуш відноситься до категорії активного туризму, і тому це така форма туризму, в якій мотивацією поїздки туриста є практикування спортивної діяльності, що вимагає фізичної активності. Число іноземних туристів-мисливців, що відвідали Угорщину, у 2015 році досягла 25 000 осіб. Звичайно поряд з іноземними мисливцями, прибувши до нас як активні туристи, зростаючу тенденцію показує активність вітчизняних близько 65 000 осіб спортивних мисливців. У житті вітчизняних організацій, що мають право на полювання, з'являється в тій чи іншій мірі залежно від мотивації, явище послуг орендного полювання. Ці організації знаходяться на різних географічних територіях держави, виходячи з чого можуть займатися різними тваринами, позиціонують свої послуги у різних колах споживачів, але також показують різні картини щодо ринкової, клієнтської чи зв'язкової орієнтації. Стаття досліджує тенденції розвитку полювального туризму у Саболч-Сотмар-Берегській області, а також визначає можливі напрями розвитку.

1. A BÉRVADÁSZATI SZOLGÁLTATÁSOK SAJÁTOSSÁGAI

A szolgáltatás olyan nem fizikai jellegű, nem tárgyasult problémamegoldás, mely a fogyasztó számára egyfajta átélt élménynek tekinthető (Veres 2005). A szolgáltatás továbbá olyan komplex emberi és technikai – cselekvési-teljesítési – folyamat eredménye, amely személyekre, csoportokra irányul. A bér vadászatot ennek tükrében az alábbiak

szerint definiálom: A vadásztató mint szolgáltató, és bér vadász mint igénybe vevő által közösen megvalósított élményteremtés, melynek során a szolgáltató a rendelkezésre álló speciális kompetenciák és technikai erőforrások birtokában, az élőhelyi adottságok és szezonális körülmények alapján szervezi és koordinálja a vadászatot.

A közös élményteremtés (value co-creation) során a szolgáltató egyfajta optimális

élménykörnyezet alakít ki, az ügyfél pedig „szolgáltatói támogatással” megalkotja saját élményét. Ez a fajta tevékenység a szolgáltatótól kreativitást, innovativitást, illetve az ügyfél involválásának képességét igényli (Zátori 2014). Az elvárt (lő)élmény vadászató általi megteremtése elsősorban szükségessé teszi a megfelelő mennyiségű és minőségű vadállomány rendelkezésre állását, a vadászató szakszemélyzet vadászterület- és nyelvismeretét, a szükséges technikai apparátust (megfelelő infrastruktúrával ellátott vadászház, terepjárók, vadhűtő, magaslesek, cserkelő utak stb.)

A szolgáltatások marketingsajátosságainak jellemzésére a – sajátosságokat összefoglaló – HIPI-modell adhat útmutatást. (Zeinthal-Parasuraman-Berry 1985, in: Veres 2005)

E szerint a szolgáltatásokra jellemzőek az alábbi sajátosságok.

Változékonyság (Heterogeneity). A szolgáltatás minősége, szükségletkielégítő képessége, illetve annak élménytartalma időben eltérő, ingadozó lehet. E tulajdonság háttérben az – ügyfél által észlelt hasznosság kialakítása szempontjából döntő fontosságú – szolgáltató mint „emberi tényező” áll. E tulajdonság kezelése egyszerre jelent kihívást és lehetőséget a szolgáltató számára. Kihívás, mert meg kell tudni akadályozni, de legalábbis egy kritikus szint alá mérsékelni a szolgáltatás minőség-szintjének ingadozását. Másfelől lehetőség, mert a kiegyensúlyozottan magas színvonalú szolgáltatások – a szájreklám útján – hatékonyabban pozícionálódnak alternatívaként a fogyasztói döntések alternatívakeresési fázisában. Továbbá az emberi tényező „rugalmasságának” köszönhetően lehetőség nyílik az egyedi igényeket kielégítő, személyre szabott, specializált szolgáltatások létrehozására. Jellemző, hogy hazánkban a vadászatra jogosultak nemcsak a természeti erőforrásaikban, az elejtésre kínált vadállományban különböznek

egymástól, hanem a vadásztatásban közvetlenül résztvevő front-office személyzetben is. A vadászató szakszemélyzet – vadállomány mennyiségén is minőségén is mérhető – szakmai felkészültségén túl fontos szerepet játszik a motiváció, a nyelvtudás, az ügyfélcentrikus attitűd alakulása is!

Nem-fizikai természet (Intangibility). A szolgáltatások fogyasztói magatartásának gyakorlása közben – az alternatívák keresése/értékelésének fázisában – nem állnak rendelkezésre érzékszervi úton is megítélhető attribútumok. Az adott szolgáltatásra vonatkozó – fogyasztó által vélelmezett – hasznosságtartalom a termékegység észlelt külső és belső attribútumaiból tevődik össze. Lehetséges belső attribútum például egy élelmiszer tápanyagtartalma, vagy az adott szolgáltatás élménytartalma. A külső attribútumok a márkanév és a hozzá kapcsolódó imázs, a reklám és az ár. Tehát az értékalkotónak tekinthető tulajdonságok a szolgáltatások esetében is jelen vannak, de azok percepciója nem a klasszikus érzékelés útján történik. Értékessége, hasznossága sokkal inkább a fogyasztó „fejében” meglévő, elképzelt megélni vágyott jövőbeli élményhez, állapothoz való illeszkedés alapján történik. A bér vadászati szolgáltatás kapcsán természetesen szólnunk kell a trófeáról, ami a célcsoportokra jellemző vadászati kultúra jellegzetességeitől függően, de alapvető fizikai mivoltában is jelenlévő értékalkotónak, illetve akár elsődleges vadászati célnak is számít, illetve a vadhúsról mint a vadászat másik fizikai hozadékáról.

Nem tárolható jelleg (Perishability). Egyes szolgáltatások további jellegzetessége, hogy ha azok igénybevétele adott időpontban elmarad, az a szolgáltatás nem pótolható, és mivel nem

készletezhető, így nem fogyasztható el későbbi időpontban sem. A bérvadászati szolgáltatás esetében azonban – a fogyasztó által észlelt érték szempontjából – döntő jelentőségűek a szolgáltatáshoz kapcsolódó, vagy éppen a szolgáltatás igénybevételének eredményeként realizálódó tárgyi, fizikai elemek, mint a trófea vagy a vadhús.

Elválaszthatatlanság (Inseparability). A szolgáltatási elem frontszemélyzet általi közvetlen létrehozása, és a fogyasztó általi igénybevétel egy időben zajlik le. Ekkor a szolgáltatási folyamat „menet közbeni” változtatásánál fogva lehetőség nyílik a korrekcióra, eseti igények kielégítésére. (Veress 2005)

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE BEMUTATÁSA

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területe 5936,45 km², lakónépességét 561 379 fő alkotja, akik 229 településen élnek a megyében. A megye székhelye Nyíregyháza, ahol 118 000 fő lakik. A megyében az alábbi járássok találhatóak: Baktalórántházai, Csengeri, Fehérgyarmati, Ibrányi, Kemecei, Kisvárdai, Mátészalkai, Nagykállói, Nyírbátori, Tiszavasvári, Vásárosnaményi, Záhonyi járás.

A MEGYE FÖLDRAJZI LEÍRÁSA

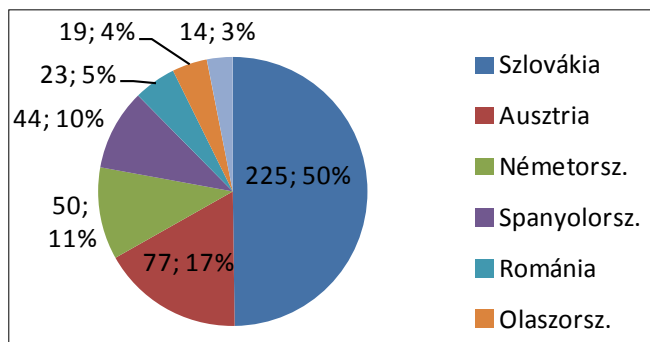
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az ország északkeleti részén fekszik, alapvetően sík vidéki jellegű terület. Speciális geopolitikai helyzetét egyfelől periférikus elhelyezkedése, másrészt keleti határmentisége determinálja: Romániával, Ukrajnával és Szlovákiával is határos. Az országon belül Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megye határolja. A megye Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyével közösen alkotja az Északalföldi régiót, emellett tagja az Északkelet-Magyarországi Térségi Fejlesztési Tanácsnak,

a Magyar–Román–Ukrán Interrégióknak, valamint a Kárpátok Eurorégióknak is. A megyében 11 kistérség került kialakításra, ezek közül 8 – baktalórántházai, csengeri, fehérgyarmati, ibrány-nagyhalászi, mátészalkai, nagykállói, nyírbátori, vásárosnaményi – az ország leghátrányosabb helyzetű kistérségei közé tartozik. A kistelepülések számosságát jelzi, hogy 64 községben a lélekszám 1000 fő alatti. A megyében egyedülállóak a „bokor” rendszerű letelepedések, amelyek a településközponttól távolabb, mezőgazdasági területtel elhatárolva jöttek létre, sajátosan eltérő lélekszámmal. A megye három jól elkülönülő tájegysége a Nyírség, a Szatmári síkság és a Rétköz. Földrajzilag a megye változatos, dombos és síkság elemektől ötvözve. Alapvetően két nagyobb tájegységre tagolható, a Nyírségre és a Felső-Tisza-vidékre. Az Alföld legkeletibb részét alkotó Nyírség kb. 78%-a tartozik a megyéhez, a Felső-Tisza-vidék kistájai közül a Rétköz teljes mértékben, a Szatmári-síkságnak, a Beregi-síkságnak és az Ecsedi-lápnak pedig egy-egy része nyúlik át a megyébe. A térség legmagasabb pontja a Kaszonyi-hegy (240 m). A megye éghajlata jellemzően nem szélsőséges, azt azonban fontos megemlíteni, hogy az Alföld egészét tekintve itt a leghidegebb a tél. A megye legnagyobb folyója a Tisza. Ukrajnából Tisza-becsnél lép Magyarországra, és a megyét Tiszadobnál hagyja el. A megye további jelentősebb folyóvizei a Szamos, a Túr, a Kraszna, valamint a Lónyai-főcsatorna (Keleti-főcsatorna). Nagyobb állóvizei a Nagyvadas-tó (124 hektár), a Királyteleki-tó (23 hektár), valamint Nyíregyházán a Bujtos-tó és a Sóstó (www.terport.hu).

VADÁSZATRA JOGOSULTAK SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYÉBEN

A megyében jelenleg 91 vadászterület, illetve ugyanennyi vadászatra jogosult van. A „Vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról” szóló, 1996. évi LV. törvény egyik

alapelve, hogy a vadászati jog Magyarországon a földtulajdonjoghoz kapcsolódó jog. Vadászterület legalább 3 ezer hektár nagyságú egybefüggő terület lehet, mely számos feltételnek megfelelően a vadászati hatóság által kerül kijelölésre. A fenti feltételek alapján a vadászterület földtulajdonosai a vadászati joguk hasznosításáról közösen rendelkeznek. A törvény alapján a vadászati jogot haszonbérbeadás útján is hasznosíthatják. A haszonbérelő vadászjeggyel rendelkező tagokból álló egyesület (Vadásztársaság), illetve bizonyos feltételek megléte és teljesülése (legalább a vadászterület negyedrézén mező-, vagy erdőgazdálkodási, természetvédelemmel összefüggő tevékenységet folytat) esetén gazdasági társaság is lehet. A földtulajdonosi közösség tulajdonarány szerinti többségi döntéssel dönt a haszonbérleti díj mértékéről és arról, hogy kinek, melyik „pályázónak” adja bérbe a vadászati jogot. A megyében lévő vadászatra jogosultak által „kiszolgált” bérvadászok küldő országok szerinti megoszlását láthatjuk az 1. ábrán.

1. ábra. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyébe látogató vendégvadászok küldő országainak megoszlása 2014. évben

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Vadászati és Halászati Főosztály

A magyar bérvadászati ágazat a német ajkú vendégvadászok vadásztatása révén tudott világhírűvé válni, a magyar vadászati kultúrát – a történelmi determinációk miatt – német hagyományok járják át, a német kultúrkör sajátosságait viseli magán. A nagyvadászati ágazat bevételeinek döntő részét a megyében – a szlovák vendégvadászok megemelkedett számú képviselői mellett – még

mindig leginkább a német és osztrák vendégek adják.

A német emberek számára a vadászat ősi tradíció, a tevékenység gyakorlása, illetve a „begyűjtött” trófea egyedi jellege fontos eszközét képezik az átélt különleges élmények prezentálásának. E kultúrkör vadászati preferenciáira jellemző, hogy igen sokra becsülik a különleges, ritka, impozáns trófeájú egyedeket, és így inkább a „minőségi” trófeás nagyvadak vadászatát díjazták. Számukra ezek a különleges trófeák nagyon sokat jelentenek, így nem sajnálják a minőségi trófeáért a pénzt. Németországban 338 ezer vadász él, bár számuk évről évre egyre kevesebb, sok kitűnő vadász van köztük, higgadtak, pontosak, fegyelmezettek, nem alkudoznak, „jó vendégek”. A tradicionális jelleggel, alapvetően Magyarországra járó törzsvendég száma folyamatosan csökken betegség, illetve elhalálozás miatt; az ifjabb generációk tagjai pedig kevésbé érdeklődnek a vadászat

iránt. Megjegyzendő, hogy a – bérvadászat céljából – hazánkba látogató fogyasztói csoportok, szolgáltatáshoz fűződő értékészlelési preferenciái kultúrkörönként erős differenciáltságot mutatnak. A német vendégvadászok pszichográfiai jellemzőiről jelenleg nem áll rendelkezésre tudományos igényességű kutatási eredmény.

Ellenben a spanyol, olasz, illetve a latin vadász kultúrkörbe tartozó vendégkör tagjai nem „trófeavadászok”, számukra a trófeaminőség „csak” másodlagos, sokkal inkább számít a darabszám, a vad elejtésének minél többszöri lő-élménye. Számukra a trófea a bérvadászati szolgáltatás igénybevételének gyakran „csak” kísérője, elsődleges elvárás az esemény, illetve az élmény, a kaland átélése.

A megyében elejtett vad mennyiség éves vadászati terítékének vadfajok szerinti alakulásáról pontos képet ad a gödöllői Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézete által 1993 óta vezetett és publikált Országos Vadgazdálkodási Adattár információbázisa. (www.ova.info.hu) A vonatkozó adatsorok alapján látható, hogy a 2015-ös vadászati évben az alábbiak szerint alakult Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a belföldi és külföldi vendégvadászok által lőtt vad mennyiség. (Az itt említett adatok mellett számottevő a nem bérvadászok által, hanem a helyi vadászok által ún. „saját vadászként” jegyzett lött vad mennyisége is).

1. táblázat. A belföldi és külföldi vadászok által elejtett nagyvad mennyisége Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, 2015. évben

Vadfaj	Belföldi bérvadászat száma	Külföldi bérvadászat száma
Gímbika	58	13
Tehén	14	3
Borjú	16	1
Összesen	88	17
Dámbika	72	15
Tehén	36	0
Borjú	56	1
Összesen	164	16
Őzbak	725	1791
Őzsuta	315	186
Őzgidá	294	110
Összesen	1334	2087
Vaddisznó kan	62	1
Koca	60	1
Süldő	130	3
Malac	34	0
Összesen	286	5

Forrás: OVA

A fenti táblázatból kiolvasható, hogy a megyében – bérvadászati szempontból – a dámszarvas, és az őzbak tekinthető a legnagyobb potenciállal rendelkező vadfajnak. Ezen vadak trófeás egyedeinek elejtése az alábbi átlagárák alapján történik a megyében:

2. táblázat. Az őzbak trófeasúly átlagára Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2016-ban

Agancssúly (gr)	Fizetendő (Euro)
-150g	50
151-250g	50+1.0/g
251-300g	150+2.4/g
301-350g	270+6.0/g
351-400g	570+10.0/g
401-450g	1070+18.0/g
451-500g	1970+26.0/g

Forrás: saját szerkesztés

3. táblázat. A dámbika trófeasúly átlagára Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 2016-ban

Agancssúly (kg)	Fizetendő (Euro/10g)
-1,19 kg	130
1.2-2.00 kg	160
2.01-3.00 kg	160+7.4
3.01-3.5 kg	900+12
3.51-4.00 kg	1500+26.0
4.01-4.50 kg	2800+50.0
4.51-5.00 kg	5300+95.5
5.01-5.50 kg	10.050+110

Forrás: saját szerkesztés

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye legnagyobb bérvadászati potenciállal rendelkező szervezete a Nyírerdő Zrt., melyet érdemes részletesen is megvizsgálunk. A társaság mintegy 60 000 hektár állami tulajdonú erdőterületet kezel, 9 erdészeti egységében. A társaság 3 vadászterülettel rendelkezik, ezek a Gúthi, a Haláp-bagaméri, és a Lónyai területek (www.nyirerdo.hu). A Zrt. 2016-os nettó árbevétele 4.883.538 eHUF volt, ebből a vadászati ágazat árbevétele 207.000 eHUF volt. A 2015/2016-os vadászati szeptembertől februárig összesen 276 fő vendégvadászt fogadtak. A társaság mintegy 12-15 vadászatközvetítő irodával van kapcsolatban, az ide érkező vendégvadászok körére jellemző, hogy az utóbbi években növekszik azon belföldi bérvadászok száma, akik az érmes trófeák elejtésén túl tarvad vadászatokat is vásárolnak. A külföldi vendégvadászok jellemzően Németországból, Ausztriából, Svájcól érkeznek, de az utóbbi években emelkedő tendenciát mutat a Szlovákiából érkező vendégek száma is. Elenyésző mértékben, de jártak már dán,

francia, amerikai és orosz vendégvadászok is a Társaságnál. A nyírerdő Zrt. esetében a „zászlóshajó” jelzővel a dámszarvast illethetjük, de szorosan követi a vaddisznó is az árbevétel alakulásában. Az őz és a gím vad-

fajok esetében az állományszabályozás érdekében elejtendő példányok vadászata kerül értékesítésre (forrás: szakértői interjú Szalacsi Árpáddal, a Nyírerdő Zrt. Vezérigazgatójával, 2016).

FELHASZNÁLT IRODALOM

VERES ZOLTÁN (2005): Szolgáltatásmarketing, Műszaki Könyvkiadó

ZÁTORI ANITA (2014): A turisztikai élményteremtés koncepciója. Turizmus Bulletin, 2014. XVI. Évf. 2. sz. pp.51-59

www.itthon.hu

www.terport.hu

www.ova.info.hu

www.nyirerdo.hu